

● Repetiții

● proiecte

● mărturii de creație

TEATRUL NAȚIONAL
DIN BUCUREȘTI

MIRCEA ȘTEFĂNESCU:

Nu reluare,
ci premieră

Deși jucată între anii 1953 și 1958, de către Teatrul Național, în condiții strălucite (regia — Sică Alexandrescu și o distribuție de primul

rang), *Căruța cu paiațe* — actualmente, în repetiție pe prima noastră scenă — nu poate fi socotită ca o reluare. Ea va fi prezentată publicului de azi — cu prilejul împlinirii a 125 de ani de la înființarea Teatrului Național — în haină nouă, în veșmînt de premieră.

Din șapte evocări istorice care mi-au fost jucate între anii 1948 și 1969, numai două au fost comandate de circumstanță: *Cuza Vodă*, cu prilejul centenarului Unirii Principatelor, și *Procesul domnului Caragiale*, la împlinirea a cincizeci de ani de la moartea maestrului. *Căruța cu paiațe* am scris-o din imbold propriu, cu un sentiment de grațitudine și ca un modest omagiu adus clitorilor teatrului românesc, scriitori și actori ai vechiului trecut.

Spectatorii de altădată ai piesei vor fi, poate, surprinși că numele lui Matei Millo a dispărut din titlu*. Adevărul e că n-am fost niciodată de acord cu primul titlu al piesei, fiindcă eu am vrut să arăt — luînd ca exponenți anonimi două dintre tipurile caracteristice ale actorilor progresiști ai epocii respective — efortul colectiv care a stimulat procesul de formare a teatrului original. Pentru a reda impresia aceluia efort colectiv, n-am numit pe nimeni în piesă. Numai astfel îmi puteam cîștiga libertatea de care aveam nevoie pentru a conduce acțiunea dramatică neîncorsetat de obligații muzeale. Abia azi, piesa respiră cum trebuie.

Ca să arăt cit de denaturată era sub fostul ei titlu, voi povesti o întîmplare autentică. Într-o seară, în a cincea stagiune a piesei, mă întîlnesc cu directorul de atunci al Naționalului, Ion Marin Sadoveanu, care îmi spune că a invitat la spectacol pe un

* Despre felul cum justifică fostul Comitet pentru Artă menținerea primului titlu al piesei (Matei Millo), a se vedea prefața la volumul *Căruța cu paiațe* (editura „Eminescu”, colecția „Rampa”, 1976).

fost profesor al lui (de română sau de istorie).

— Are peste 90 de ani. L-am plasat, cu băbuța lui, în avanscena oficială. Dacă ai timp, intră puțin în sală; ar fi, poate, interesant să vorbești cu el.

N-a mai fost cazul, fiindcă a vorbit el singur, tot timpul.

Luasem și eu loc, în avanscena de vizavi. Spectacolul începuse mai de mult. Bătrînul profesor sta aplecat peste marginea lojii și, din cînd în cînd, se adresa „băbuței”, mai mult cu gestul decît cu șoapta. Gesturile aveau un caracter protestatar... E drept că, urmărind momentele scenice cărora le corespundeau acele reacții, nu mă miram deloc. Profesorul (mi-a confirmat-o, a doua zi, Sadoveanu), imediat ce a primit invitația la teatru, s-a apucat să citească o viață a lui Matei Millo. Și nu i-a fost greu să descopere, la scenă, „denaturările autorului”. Or, eu n-am „denaturat” niciodată, pentru că n-am romanțat niciodată vreun *fapt istoric*.

Piesa se mai prezintă azi ca *premieră* și printr-o distribuție cu totul nouă, în care am deplină încredere; ea servește cu convingere o concepție regizorală modernă, încă una dintre surprizele ingenioase ale lui Mihai Berechet, regizorul care știe să fie totdeauna personal și hîrțitor, fără ca, pentru asta, să dea peste cap textul autorului.

„Căruța cu paiațe” în repetiție. Draga Olteanu, Aimée Iacobescu și Mibai Berechet

CU
SANDA MANU

despre „Romulus cel Mare”

— Romulus cel Mare a fost propus de dumneavoastră pentru repertoriul Teatrului Național ?

— Este o mai veche dorință a lui Radu Beligan; dar, recunosc, și a mea. Astăzi se află în repertoriul Teatrului Național, spre bucuria noastră și, sperăm, și a publicului.

— Am impresia că Romulus cel Mare este o piesă „scrisă pentru Radu Beligan”, deși, evident, Dürrenmatt nu-l cunoscuse pe Beligan, în urmă cu aproape trei decenii...

— Marii autori scriu întotdeauna pentru actorii mari. Și eu cred că întîlnirea de azi, dintre Dürrenmatt și Beligan, este de-a dreptul fericită. În primul rînd, pentru că amîndoi au, în afara talentului, în afara acuității comice, un ascuțit simț al contemporaneității, în sensul social al cuvîntului. Nici unul, nici celălalt nu fac comedie de dragul comediei, poantă de dragul poantei, ci investesc întotdeauna aceste mijloace ale talentului lor cu puterea de generalizare a ideii. Romulus cel Mare este, evident, o comedie, dar eu un profund substrat mediativ.

— Celelalte personaje (un Odoacru, de pildă) sau — dacă-mi permiteți — chiar prezența galinaceelor pe scenă, cum le-ați rezolvat ?

— Figura lui Odoacru am împlinit-o împreună cu Gheorghe Dinică; ale celorlalte personaje — cu cea mai bună echipă de comedie a Teatrului Național, la care s-a adăugat, ca invitat, Marin Moraru, în rolul celui alt Cezar, Cezar Rupf. Galinaceele sînt sugerate de pictorul scenograf Popescu-Udrisite. Ca, dealtfel, toate lucrurile concrete din piesă. Am dorit amîndoi ca, prin sugesție, să lăsăm loc imaginației spectatorului. Și, ca să apelez la o exprimare metaforică, decorul este o pagină albă, a unei cărți de istorie, pe care fantele se scriu în cursul desfășurării spectacolului.

— Nu este cam... temerară o asemenea scenografie ? Mai ales în contextul unei comedii...